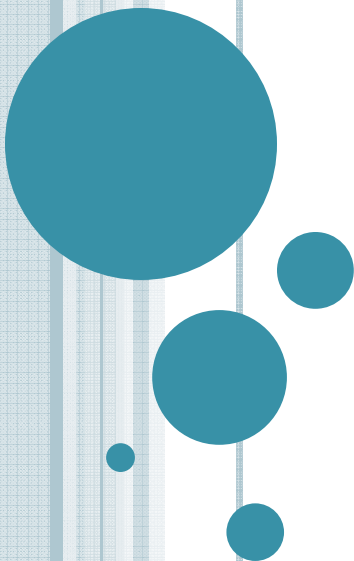

**ПРОФ. ДР АЛЕКСАНДРА КОСТИЋ
ТМУШИЋ
ПРАВОПИС СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Консонант Х

О КОНСОНАНТУ Х

- У највећем делу српских народних говора се не изговара, на почетку и крају речи се често изоставља, а у средини речи се може заменити са Ј, В или К (аждаха – аждаја, кухати – кувати).
- Вук Стефановић Караџић је употребу слова Х увео 1836. године.

КОНСОНАНТ Х ТРЕБА ПИСАТИ И ИЗГОВАРАТИ:

- у примерима у којима му је по пореклу ту место:

храна, храст, хаљина, прах, орах, страх, сиромах, трбух, хвала (не фала), схватити, хвалити се (не фалити се), хладан, хладити се, хладовина, хрскати, хтети, хајдук, хармоникаш, хартија, хектар, хиљадарка, ходати, халапљив, храпав, храпав, хапсити, харамбаша, дахнути (не данути), замахнути (не заманути), ухватити (не уватити), хохштаплер (не хоштаплер) и сл.

КОНСОНАНТ Х ТРЕБА ПИСАТИ И ИЗГОВАРАТИ:

- у генитиву множине придева, придевских заменица и неких бројева и у првом лицу јединине аориста:

лених, старих, добрих, младих, мојих, својих, каквих, наших, једних, других, петих, првих и сл.; бих, рекох, падох, одох, видех, урадих, чух, стигох, седох, лупнух, уђох, дођох, покуцах и сл.

КОНСОНАНТ Х НЕ ТРЕБА ПИСАТИ НИ ИЗГОВАРАТИ:

- у примерима у којима по пореклу није било консонанта Х:

рђа (не хрђа), рђав (не хрђав), рђати (не хрђати), рвати се (не хрвати се), рвање (не хрвање се), рвач (не хрвач), лед (не хлед), аљкав (не хаљкав), рзати (не хрзати), орити се (не хорити се), урма (не хурма) и сл.

ДУБЛЕТИ

- ало – хало
- ура – хура
- о-рук – хо-рук
- еј – хеј
- опа – хопа
- ад – хад
- ам – хам
- амам – хамам
- ропац – хропац
- оро – хоро
- хамајлија – амајлија
- халва – алва
- хајвар – ајвар
- хурмшица – урмашица
- халка – алка
- хасура – асура

ДУБЛЕТИ КАДА СЕ Х ЗАМЕЊУЈЕ СА В, Ј, К

- ухо – уво
- пастух – пастув
- буха – бува
- муха – мува
- глух – глув
- кихати – кијати
- хихотати се – кикотати се

РЕЧИ У КОЈИМА ЈЕ САМО ЈЕДАН ОБЛИК ПРАВИЛАН

- плех
- рухо
- пазух(о)

- Облици снаја и кујна обележени су као фамилијарни, па су у књижевном језику правилни само снаха и кухиња.

Проф. др Александра
Костић Тмушић
Правопис српског језика

Сонант Ј

Сонант Ј

- Када се изговори радни глаголски придев **био**, чини нам се да чујемо и **Ј** између **И** и **О**.
- Због тога што се **Ј** чује, веома често се греши и у писању.
- Када изговоримо заменицу **КОЈИ**, да ли овде чујемо **Ј** или не?
- У овом случају ситуација је обрнута: **Ј** се изговара, али се слабо чује.

Сонант Ј се пише:

- између И и свих вокала, изузев О:
авиЈациЈа, радиЈа, жириЈа, сензациЈа,
диЈета, премиЈер, досиЈе, клиЈент,
таксиЈем, чиЈи, коЈи, таксиЈи, жириЈи,
судиЈин, МариЈин, триЈумф, подиЈум,
стадиЈум, таксиЈу...

Сонант Ј се пише:

- у **императиву** глагола који се у првом лицу јединине презента завршавају на **-ИЈЕМ**:

пиЈ, пијмо, пиЈте, разбиЈ, разбиЈмо, разбиЈте, сакриЈ, сакриЈмо, сакриЈте, откриЈ, откриЈмо, залиј, залијмо, избиЈмо, избиЈте и сл.

- И од глагола **РАЗУМЕТИ** императив гласи **разумеЈ, разумеЈмо, разумеЈте.**

Сонант Ј се пише:

- у придевима на -ски изведеним од именица на -ија:
историја – историјски, телевизија – телевизијски, серија – серијски, комшија – комшијски, геометрија – геометријски, пензија – пензијски, ћелија – ћелијски, хемија – хемијски и сл.

Сонант Ј се не пише:

- између И и О:

био, градио, милион, камион, фиока, авион, пион, радио, трио, регион, виолина, биоскоп, диоптрија, пионир, чиода, шампион, лампион, ембрион, васиона, стадион, лосион и сл.

- Изузетак су речи чији основни облици садрже Ј (судиЈом, ревиЈом, историЈом, виЈорити се, артериЈом и сл.).

Сонант Ј се не пише:

- испред вокала И ком претходи било који други вокал:
каиш, лаик, мозаик, даире, параноик,
наиме, стоик, руинирати, атеиста,
неимар, прозеин, егоизам, хероина,
руина, конструисати, ваистину, заиста,
наиван, поимати, реизбор, хаику и сл.
- Изузетак су речи које већ у основи садрже Ј (издајица, есејистички, крајишки, крајичак, тајити и сл.).

Дублети

- дечји – дечији
- човечји – човечији
- божји – божији
- мишји – мишији
- мачји – мачији
- козји – козији
- вештичји – вештичији
- зечји – зечији
- птичји – птичији
- лисичји – лисичији
- вучји – вучји
- кукавичји – кукавичији